

Hajasi Kjóko

林京子 Hayashi Kyōko (1930-2017)

A konzervdoboz

Fittler Áron fordítása

<http://ujnautilus.info/hajasi-kjoko-a-konzervdoboz>

Az iskola egy U alakú négyszintes betonépület volt. A belső udvar közepén álltam ötödmagammal. Délután fél kettő múlt. A nap elindult nyugat felé, az udvarra az iskolaépület árnyéka vetült. Az a hely is árnyékban volt már, ahol mi öten álltunk.

Az előadóterem nyugatra néző ablakain át azonban még áradt befelé a napfény.

– Néhány szót a mosdó használatáról – szólt négyünkhöz Óki csípőre tett kézzel. – Ki is volt az? Ez a hangnem... – töprengett Nisida, miközben Ókira mutatott. Valóban. Ki volt? Az biztos, hogy volt egy tanár, aki folyton a mosdó használatára figyelmeztetett. „Drótkefe!” – kiáltottam hangosan kedves tanárom becenevét, amint hirtelen eszembe jutott. – Jaj, ne ilyen hangosan! – szólt rám Hara a nagaszaki tájszólás

jellegzetes lágyságával, és meghúzta a kabátom ujját, majd hozzátette: – Meghallják a tanáriban! – Harminc évvel ezelőtti tanáraink azonban most aligha vannak ott. Nem csak a harminc évvel ezelőtti tanárok nincsenek már a tanáriban, hanem senki sem.

Hajdani iskolánkat jövőre végleg bezárják. A diákok már átköltöztek a magaslatra épült, Nagaszaki belvárosára néző új iskolaépületbe. Az előbb, amikor bejöttünk a kapun, láttuk, hogy kiásták a porta előtti kocsibeállónál lévő főnixpalmát, és gyökerét gyékényszőnyegbe csavarták. Akkor is állt egy főnixpálma a kocsibeállónál, amikor ide jártunk. Az ágait elnézve úgy tűnt, ugyanaz a fa volt. A gyökerétől háromfelé ágazó pálma az eltelt harminc év alatt hét-nyolcméteres fává nőtt. Vajon ezt is az új iskolaépülethez ültetik át?

Az iskolában nem volt rajtunk kívül senki. Az erődre emlékeztető épület betonfala minden zajt elnyelt, így idebent teljes csend honolt.

Amikor riadó volt, gyakran vezényeltek ki bennünket erre a belső udvarra. A férfi, akit Óki az imént utánozott, egy fizikatanár volt. Amint lefújták a riadót, elkezdett beszélni a diákok felé, miközben gyors léptekkel felment a pódiumra, ahonnan a tanárok minden reggel üdvözlik a diákokat. És ahogy Óki bemutatta az előbb, belekezdett mondanójába: – A mosdó használatáról... – Mindent aprólékosan elmagyarázott a tisztasági eszközök kidobásával, vagy az illemhely leöblítésével kapcsolatban, és felhívta a figyelmünket, mi mindenre kell odafigyelni. Hogy kiváltképp télen, amikor a vízöblítő csövei megfagynak, a víz kiömlik, így fehér átázásos foltok keletkeznek az iskola külső falán, amelyek igencsak rontják az épület összképét – figyelmeztetett, miközben mutatta az átázás nyomait. Igaz, hogy mindez közvetlenül a háborút követő őséges időkben történt, mi, fiatal lányok azért mégiscsak kellemetlenül éreztük magunkat. Talán azért, mert a kellemetlen érzés emléke volt a legmélyebb akkor is, amikor az imént Óki az udvarban állva visszaidézte mindezt. A fehér vízfoltok aztán egyre nagyobbak és nagyobbak lettek, még most is meglátszottak.

Földszint, első... – követtem szememmel az emeleteket a külső falon, miközben figyelmemet az égre irányítottam. Előttem volt az U alak által körbezárt derült égbolt. A tél elején oly ritkán érezhető, forróság érzetét keltő napsugarak az egyenes betonfalakon csillogtak. Aztán levittem tekintetemet a harmadik emeletről a másodikra, és így tovább. Az iskola minden ablaka zárva volt. Ahhoz képest, hogy senki nem jár ide, szép tiszták voltak. Ráadásul minden emelet összes ablakában megvolt az üveg. Ez számomra furcsa volt.

Az atombomba ledobásától, 1945. augusztus 9-étől az iskola elvégzéséig eltelt két évben az épület egyetlen ablakában sem volt üveg. Mindössze néhány üvegszilánk meredezett itt-ott a robbanás szelétől ívben meghajlott ablakkeretek sarkaiban, mint valami hegyes cápa fogak. Az öltözőknél és a mosdóknál, ahol erre szükség volt, deszkákkal pótolták az ablakokat. Azt is csak ott, ahol a fém ablakkeretek épen maradtak.

Vajon hogyan egyenesítették ki a meghajlott kereteket? A függőlegesen és vízszintesen kitégült ablakkeretek nyílegyenesen futottak, és tejüveget tettek közéjük. Ha az ember jobban megnézi, néhány előadóterem felőli ablakon észreveheti a divatos alumíniumkereteket. A felső és alsó részre osztott ablak keretei csak ott csillogtak ezüstösen a délutáni napfényben. Valószínűleg azért cserélték ki, mert annyira megrongálódott, hogy nem lehetett kijavítani, mindenesetre mesterkélt újdonságként tűntek ki a fehér vízfoltok és a gittel kitömött rozsdás fémkeretek közül.

– Ilyen kicsi volt ez az udvar? – szölt Nisida, ahogy körbetekintett a belső udvarban.

– Én is épp ezen gondolkoztam – mondta Hara, és Nisidával együtt ismét körbenéztek.

– Nem megyünk be? – kérdezte a kimonóba öltözött Noda.

– De, menjünk! Meg akarod nézni az előadót? – szólt Óki. Arra gondoltam, én is látni szeretném még egyszer, mielőtt lebontják.

Elindultunk tehát a diákbejárat felé. Az ajtót vaslakattal zárták be, így hát átmentünk az udvaron, és a főnixpálma kiásása miatt földes főbejáraton jutottunk be az épületbe.

Amint megálltunk az előadóterem ajtajában, mind az öten elhallgattunk. Mindannyiunk lába a földbe gyökerezett. A teremben semmi sem volt. Még a hosszúkás asztalok és fapadok sem, amiken mi, diákok ülni szoktunk a rendezvények alkalmával. Mindössze egy törött támlájú, használhatatlan pad állt a terem kellős közepén.

A színpad függőnyeit levették, így jól látszottak a fehérre mázolt falak. Elvitték a zongorát, a rendezvények programját mutató táblát és minden eszközt, a fénytelen, repedezett padlón pedig egy megszáradt rongy éktelenkedett. Felnéztem a plafonra. A vékony deszkákkal borított mennyezetet halványzöldre festették. A színek és a tíz centis deszkák mind olyanok voltak, mint harminc évvel ezelőtt. Még a gömb alakú, tejfehér csillárok sem változtak.

Az előadóterem világos volt és kihalt. – Milyen lehangoló! – mormolta Hara. – A megemlékezés! – szólaltam meg én is. Óki és Noda némán bólintottak. A csupasz színpad felé fordultam – hiszen levették előle a függönyt –, és fejet hajtottam.

Először láttam az előadótermet azóta, hogy elballagtunk. Amikor megálltam az ajtóban, mégsem a koncertek emléke ütött szíven, de még csak nem is a ballagásé, hanem a megemlékezés jutott eszembe, amit a háború végének évében, októberben rendeztek az atombomba-támadásban meghalt diákok és tanárok emlékére. Néma imámat hozzájuk, az akkor elvesztett barátaim lelkéhez intéztem. Talán Ókiék is ugyanerre gondoltak. Kiváltképp Harának és Ókinak volt emléke arról, ahogy ennek a teremnek a padlóján feküdtek, miután a robbanáskor súlyosan megsebesültek az urakami-beli fegyvergyárban. Hara és Óki sérülései meggyógyultak, és mindketten életben maradtak, ám több tíz diáklány tanáraik és társaik szeme láttára halt meg ezen a padlón. Az ezerháromszáz-ezernégyszáz áldozat közül közel háromszázan augusztus kilencedike és az októberi megemlékezés között eltelt időben hunytak el. Voltak, akik a fegyvergyárban dolgoztak Urakamiban, közülük többen azonnal meghaltak, de voltak, akik otthonukban égtek meg, csak csontok maradtak utánuk. A tanulók neveit ecsettel írták fel széles japán papírokra, melyek négy-öt oszlopban sorakoztak, faltól falig.

Az osztályfőnökök felolvasták a saját osztályukból elhunytak nevét. Az atombomba-támadásban meghalt osztályfőnökök helyett egy ugyanabban az évfolyamban tanító tanár olvasta fel tanítványai nevét. Minden elhangzott név után hangos moraj hallatszott az életben maradt diákok soraiból. Majd ismét csend lett, és már szinte fásultan ültünk a padokon. Három felől a fal mellett az elhunyt tanulók szülei foglaltak helyet. Nekik már az ünnepség kezdete előtt könnybe lábadt a szemük. A könnyekből aztán zokogás lett, ami hamarosan eljutott a terem középső részén ülő tanulókhöz. „Milyen lehangoló!” – mormolta az imént Hara, és ez a mondat őszintén kifejezte annak a napnak az emlékét, ami mindnyájunk szívéből előtört. Beléptem az előadóba. Elindultam a belső udvarra néző ablak felé. Hátat fordítottam az ablakon besütő délutáni napsütésnek, és újra körülnéztem a teremben. Nisida és Óki is odajöttek.

Nisida közelebb jött az alacsony ablakokhoz, és így szólt: – Ha az atombombáról kezdenénk beszélni, ahhoz én gyenge vagyok – Hogy erről az egy szóról: megemlékezés, mi jutott eszünkbe, természetesen Nisida is tudta. Ő nem áldozata az atombombának. Iskolát változtatott, akárcsak én. Még elemista korában felvételizett, és úgy választották be később a tanulók közé, így nem volt kezdettől fogva az N Leánygimnázium diákja. Az N Leánygimnázium tanulóiban pedig megvolt az a büszkeség, ami abból fakadt, hogy ők felvétellel kerültek be. Ezért hát bármennyire is voltak N Leánygimnazisták, őt és a hozzá hasonló jövevényeket mindig is kevesebbre értékelték. Ugyanakkor Nisida és én mindketten jövevények voltunk, mégis volt köztünk némi aprócska különbség.

Én 1945 márciusában mentem át az N Leánygimnáziumba. Aztán augusztus kilencedikén, mozgósítás közben sugárfertőzést kaptam az atombomba-támadásban. Nisida viszont a háború végének évében, éppen az októberi megemlékezés napján került az iskolába. Hogy sugárfertőzött-e valaki vagy sem, egészen a tősgyökeres nagaszakiaknak számító Ókiékkal való kapcsolatunkig hatott.

Hogy mit értett az alatt: gyenge, Nisida azt mondta, a hozzánk való kötődés gyengeségére gondolt, ennek oka pedig szerinte az, melyikünk kapott sugárfertőzést, melyikünk nem. – Így van. Hiszen az számít jónak, ha valaki nem fertőzött, nemde – nevetett Óki. – Nem, nem úgy értem, hogy jó vagy rossz, csak lelkiileg szeretném én is átérezni, azt akartam ezzel mondani – szólt Nisida, majd felém fordult. – Például ahogy te is és én is iskolát változtattunk, így nem beszéljük olyan jól a nagaszaki nyelvjárást. Ha úgy akarnánk beszélni, meglátszana a különbség, elég mesterkélt lenne. Na, éppen ilyen ez is. Érted? – magyarázta nekem.

– Most is ugyanez történt – folytatta. – Amikor az előadó ajtajában álltunk, ti négyen majdnem sírtatok. A megemlékezésre gondoltatok akkor, ugye? Én viszont nem – az ő szeme előtt ugyanis az iskolaváltás után nem sokkal megrendezett iskolai szintű szónokverseny képei jelentek meg.

– Emlékszel rá? – kérdezte tőlem Nisida. Én akkoriban egyfolytában lázas voltam a sugárbetegség miatt, így amikor hivatalosan nem voltak órák, lehetőleg otthon maradtam. Azt hiszem, a szónokverseny napján is hiányoztam. Nem emlékeztem rá. – Jaj, de égő! – mondta kislányosan Óki, és kezével eltakarta az arcát.

Hara és Noda közelebb jöttek. – Mi az? – kérdezték.

A szónokversenyen a tanulóknak le kellett írniuk a véleményüket valamiről, majd minden osztályból kiválasztották a legjobb munkát. A kiválasztott tanuló bizonyára kiállt az előadóterem pulpitusára mint az osztály képviselője, és kiselőadást tartott az általa választott témáról. Állítólag Nisidát és Ókit is megválasztották osztályuk képviselőjének, és versengtek a győzelemért.

Nisida témája *Az asszonyok választójoga* volt, Ókié pedig: *Az asszonyok és a munka*. Óki azért mondta, hogy égő, amiért akkora lendülettel érvelt az asszonyok munkába állásáról. – Fel kell szabadítanunk a nőket a gyerekszülés robotja alól! – beszélt akkor, és ez a mondat éppen ráillett: – Nem is ismerem még a gyerekszülés robotját – mondta most tréfásan. Elvégezte a Tokiói Női Egyetemet, majd hazatért Nagaszakiba, és a középiskolai tanárságot választotta hivatásául. És nem tudni miért, mindmáig egyedül él. – Majd valamikor férjhez megyek, gondoltam. Aztán csak vártam, vártam, és közben elmúltam negyven éves.

– Na de ahhoz, hogy egy nő egyedül megéljen, a közalkalmazotti munka a legjobb, nem? – szólt Nisida.

– Igen. Ha megöregszik, még egy kis juttatást is kap. Tényleg jó – helyeselt Noda – Nekem, ha az uram meghalna, végem van – tette hozzá, és olyan mozdulatot tett, mint amikor valakit felakasztanak. Óki arca erre elsötétült. – Azért nem úgy van az – mondta.

Mostanában egyre többet foglalkoznak Nagaszaki megyében a távoli szigetek oktatási problémáival. Mivel Nagaszaki megyéhez sok ilyen kis sziget tartozik, régóta megoldatlan kérdésnek számít, Ókit azonban ennek legszemélyesebb része, a szigeti kiküldetés érinti. És ennek szerinte nagy esélye van az ő esetében. A kiküldetés egyik indoka lehet, hogy egyedülálló, ráadásul húsz éves tanári pályafutása alatt egyszer sem dolgozott a városon kívül. Mindmáig csak nagaszakibeli középiskolákban tanított. Ez pedig a sok szigettel rendelkező Nagaszaki megye tanárai között igen ritkának számít. A jövő tavaszi áthelyezés alkalmával

azonban biztosan egy szigetre fogják beosztani. Ókinak nem a kiküldetéssel van baja. Ő a sugárbetegség kiújulása miatt aggódik.

Közvetlenül az atombomba-támadás után, amikor az elhunyt tanulók neveit kifüggesztették az iskola kapujára, a szótagábécé legelején ott volt Óki neve. Egészen a megemlékezés napjáig azt hittük róla, hogy meghalt az atomtámadásban. Hátába és karjába üvegszilánkok fúródtak, így rettenetesen vérzett, és miközben ellátták az előadóteremben, még az eszméletét is elvesztette. Szülei hazavitték az ölkében, ám bizonyára az akkori állapotából ítélve úgy vélték, nem sokkal később meghalt. Ma mindenesetre egészségesnek tűnik, mégis úgy érzi, egy időzített bombát hord magában. – Már elég idős vagyok, megkülönböztetnem se bánám, ha meghalnék, de ha arra kerülne a sor, azért mégis rossz belegondolni – mondta Óki. Orvos persze a szigeten is van, de ha megjelennek a sugárbetegség tünetei, én is, de Óki is a Nagaszakiban lévő Sugárbeteg Kórházában szeretné kezeltetni magát. Oda szeretnénk befeküdni, hiszen ott függetlenül a sugárbetegségtől, ha valaki valamilyen betegségben szenved, a sugárfertőzés lehetőségét is szem előtt tartják a kezelés során. Ezért élni is lehetőleg a Sugárbeteg Kórházához közeli településen szeretnénk. Óki nyugtalanságának oka tehát, hogy a tenger el fogja választani ettől az intézménytől. A sugárfertőzés azonban nem lehet indoka a kiküldetés megtagadásának. Ha, tegyük fel, mégis elfogadnák, a nagaszaki tanárok mindannyian elmondhatják magukról: hatással volt rájuk az atombomba.

Valószínűleg nem lenne tanár, aki a szigetekre menjen. Én, aki szintén sugárfertőzött vagyok, át tudtam érezni Óki bizonytalanságát.

– Viszont – szólalt meg Nisida – lehet, hogy kegyetlenül hangzik, de ha mégis úgy alakul, akkor is haladni kell előre. Ez nem állapot, még ha, teszem azt, beteg is az ember. Nincs értelme egy helyben toporogni. Mindig a jelen pillanat kell, hogy kiindulópont legyen – magyarázta.

Nisida fél éve vesztette el férjét. A férfi mindössze két-három napig feküdt betegen, aztán végakarattal nélkül meghalt. Szerencsére Nisida sikeres divattervező. Nem is kell olyan halálosan aggódnia férje elvesztése miatt, mint Nodának. A munkáját elismerik, és úgy néz ki, szilárd talajon áll. – Nincs más választásunk, csak az előrehaladás. Bizony, résen kell lenni, és meg kell ragadni az alkalmat – folytatta Nisida. – Ne haragudj, hogy megkérdem, de neked van férjed? – kérdezte Harától. Hara a fejét rázta: – Úgy vagyok, mint Óki – válaszolta. A kövér Ókival ellentétben Hara igencsak gyengének tűnt.

Keze és lába vékony, japán babára emlékeztető szép arca halvány volt. A sugárfertőzés miatt súlyos vérszegénységben szenved, és nem úgy néz ki, mint aki házaseséltre alkalmas volna. Óki szülei néhány évvel ezelőtt egymás után haltak meg, Hara szülei viszont jó egészségnek örvendenek, így lányuk mindmáig az ő támogatásukat élvezzi.

– Akkor tehát csak neked van férjed közülünk, ugye, Noda? – állapítottam meg. – Hát te? – kérdezte tőlem.

– Egyedül vagyok – csak ennyit mondtam.

Öten vagyunk, egykori diáklányok, és békés házaseséletet csak Noda él közülünk. Özvegység, válás... és a máig egyedül élő Óki és Hara. Némán állunk egy darabig a napsütötte ablaknál.

– Életben maradtunk, és eltelt harminc év. Mintha misem történt volna – szólalt meg Hara. – Nem foglalkozunk mi túl sokat az atombombával? – mondta halkan Óki.

– Kinuko nem jön ma? – váltott témát Noda. – Jaj! Elfelejtettem – kiáltott fel Óki. A Simabarában lakó Kinuko állítólag reggel telefonált Ókinak. Tudta, hogy Nisida és én hazalátogatunk Tokióból egy hétre, így ő is azt tervezte, eljön ma velünk egykori iskolánkba. De hirtelen közbejött valami.

– Megüresedett egy ágy a Sugárbetegek Kórházában, úgyhogy holnap befekszik – magyarázta Óki, mire Hara összevonta szemöldökét: – A sugárbetegség, ugye? – Nem – csóválta a fejét Óki – Kiszedik a hátából az üvegszilánkokat – mondta.

Kinuno egy simabarai általános iskolában tanít. Egy másodikos osztályt kapott, és az egyik testnevelésórán szembesült az üvegszilánkok okozta fájdalommal. A lendületes Kinuko, miközben már negyven éves elmúlt, bemutatta a bukfencet a gyerekeknek. Akkor történt, amikor begömbített háta leért a matracra. Tompa fájdalom nyilallt a hátába egy pillanatra, ahogyan a fényreklámok fel-felvillannak. „Biztos az évek teszik” – gondolta Kinuko, és még egyszer bemutatta a bukfencet a tanulóknak. Ezúttal éles fájdalmat érzett. Tanítás után hazafelé menet bement a kórházba, és megvizsgáltatta magát. Az orvos megtapogatta ujjával a hátát, majd megkérdezte: – Ha azt mondja, itt volt az atombomba-támadáskor, akkor nem lehet, hogy üvegszilánkok fúródtak a hátába? – Megröntgenezték, majd egy hét múlva megoperálták egy darabon, és ahogy az orvos mondta, valóban üvegszilánkok voltak a hátában. A hátának azon a részén több helyen megkeményedett a bőr. Ezek a röntgenképen foltoknak látszanak. Holnap pedig befekszik a kórházba, hogy megoperálják – magyarázta Óki.

– Nem nagyon emlékszem Kinukóra. Nem volt ott velünk a szónokversenyen? – kérdezte Nisida. – De, ott volt – válaszolta Noda. – És akkor teljesen kopasz volt, emlékeztek? – tette hozzá. Kinukónak ugyanis a sugárfertőzés miatt kihullott a haja. Nem volt emlékem az akkori Kinukóról. Sem arról, ahogy kopasz fejjel áll a pódiumon, sem arról, hogy egy osztályba jártunk volna. – Az életről beszélt – emlékezett vissza Noda. – Az édesapja és az édesanyja is rögtön meghaltak, emlékeztek? Szólt Óki. – Egyke volt? – kérdeztem. – Olyan, mint én. Egy végtelenül magányos, árva tanárnő – nézett ránk Óki, és nevetett.

Diákkorunkban nem ismertem Kinukót. Az egyik osztály- vagy évfolyam-találkozón viszont egymás mellett ültünk, és úgy emlékszem, utána barátkoztunk össze. Tavaly pedig tíz év után először találkoztunk.

Kedvenc tanáraink között volt egy T tanárnő nevű fiatal tanárnő. Huszonnégy-huszonöt éves volt akkor, a Nagaszaki Uvamacsi kerületében lévő K buddhista templom papjának lánya. Felettünk végzett az N Leánygimnáziumban, és egy különösen szép, fehérbőrű tanárnő volt, arcától a fülcimpájáig aranszínű pelyhek fénylettek. Szembogara kékesszürke, haja vékony szálú, a pehelyszőröknél sötétebb gesztenyebarna volt. Nagaszakiban sok embert néznek félvérnek, és T tanárnő is annak látszott. Ő a fegyvergyárba kivezényelt diákokat kísérte, amikor augusztus kilencedikén a gépgyárban meghalt, ugyanott, ahol Kinuko is dolgozott.

Tavaly októberben, amikor megtudtam, hogy T tanárnő sírja szülőhelyén, a K templomnál van, szóltam Kinukónak, és harminc év után először ellátogattunk a temetőbe.

Miután leróttuk kegyeletünket, leültünk a K templom kertjében egy örökzöld tölgyfa tövébe, ahonnan lelátni a városra, és T tanárnőről kezdtünk beszélgetni. Kinuko ott volt, amikor a tanárnő meghalt. A holttestét természetesen nem láthatta, viszont szemtanúja volt a pillanatnak, amikor a hirtelen felvillanó vakító fényben elolvadt, és eltűnt. T tanárnő akkor teli torokból kiáltott valamit Kinuko felé. A szavait persze nem lehetett érteni. Talán csak egyszerű kiáltás volt, Kinuko azonban mindenképp meg akarta tudni T tanárnő utolsó szavainak tartalmát. Újra és újra lerajzolta fejében a tanárnő ajkait, hogy aztán gondolkozzon, miközben T tanárnő alakja Kinuko agyában ragadt, akár egy ragasztott kép.

A meg nem értett szavak idővel Kinuko lelki terhévé váltak, és elmondta, hogy mostanában egyre inkább kételkedik benne, valóság volt-e az a pillanat, sőt még abban is, tényleg meghalt-e T tanár. Hogy most eljöttünk leróni a kegyeletünket a K templomba, számára az egyre inkább elhalványuló múlt igazságáról és T tanár haláláról való meggyőződést jelentette. – A főpap felesége ugye azt mondta, hogy ennek a tölgyfának a tövében hamvasztották el T tanárt? – kérdezte tőlem, hogy meggyőződjön a főpap feleségének szavairól.

– Igen, tényleg azt mondta, hogy itt hamvasztották el – válaszoltam, miközben ütöttem a tölgyfa gyökerén a púpot. – Összeszedték a csontjait, azt mondta, ugye? Kérdezte Kinuko. – Na de most már ne beszéljünk a halottakról! – mondta végül, és hozzám hasonlóan ütögte a tölgyfa púpját. Ekkor halkán feljajdult, és végigsimította a tenyerét. Nem volt azon seb, sem vérnyom. – Tüske ment bele? – kérdeztem gyanakvón.

– Az üveg – csak ennyit mondott. Most eszembe jutottak Kinuko akkori, színtelen szavai.

– Hihetetlen, milyen erős az ember teste, nem? – szólalt meg Óki. Négy-öt éve az ő hátában is találtak egy üvegdarabot. Amikor az orvosok megoperálták, egy pamutgombolyaghoz hasonló zsírcsomót szedtek ki belőle. Állítólag a négy-öt milliméteres üvegszilánk volt a csomó magja, és úgy vette körül a zsírgömb, akár egy igazgyöngyöt.

Kiléptünk az előadóteremből. A lépcsőfordulónál a folyosó kettéválik, jobbra és balra. Jobb felől voltak a különleges tantermek. Ennek bal oldalán volt a mi háború utáni termünk. – Melyik osztályba jártál? – idéztük vissza kinek-kinek az osztályfőnökét és csoportját, miközben végigmentünk a folyosón. Ez a folyosó az U alakú iskolaépület hátsó része. Az U alak sarkánál lévő tanteremnek csak egy ajtaja volt.

A többi teremnek az elülső és a hátulsó részéhez is tettek egy-egy bejáratot. A sarokteremben pedig – vészhelyzet esetére – a szomszéd teremmel közös falon nyitottak egy ajtót. Emlékeztem erre a sarokteremre. – Ez az én teremem, ugye? – szoltam Nisidához. – Melyik? – kérdezte, miközben a folyosóra nyíló ablakon át benézett a terembe. Felkönyökölt a párkányra, ahogy annak idején, diákkorunkban, behajolt a tanterembe, és körülnézett. – Ez az én teremem – mondta. Állítólag ő is emlékezett a szomszéd teremmel közös ajtó kilincsére. A kilincsről valószínűleg mindketten jól emlékeztünk. De vajon az egy bejáratos sarokterem felőlire, vagy a sarokteremmel határos terem felőlire gondoltunk? Bármelyik legyen is, annyi bizonyosnak tűnt, hogy Nisida terme és az enyém egymás mellett voltak.

Nisidával a jövevények magánya hozott össze, sosem jártunk viszont egy osztályba. Furcsa volt tehát, hogy mindketten ugyanazt a termet hittük sajátunkénak.

Óki is benézett a terembe Nisida mellett.

– Kinuko ebben a teremben volt. Egy osztályba jártatok? – kérdezte tőlünk. – Nem – válaszoltam. Nisida is azt mondta, nem emlékszik, hogy egy osztályba járt volna Kinukóval. – Ezen a falon volt egy nagy lyuk, emlékeztek? – mondta Óki, miközben bement a terembe. Óki minden apró részletre emlékezett. Követtük őt, mi is beléptünk. A lemenő nap fényében fürdő tanterem épp olyan volt, mint az előadóterem: nem voltak benne székek, sem padok. A krétaporos tábla a folyosó felőli falon függött.

A terem oldalsó falán lévő tábla faliújságként szolgált, amit a diákok használtak. A tábla jobb oldalán volt a kérdéses ajtó. A nagy lyuk, amiről Óki beszélt, a tábla és az ajtó közötti falrészben tátongott, a terem hátulsó felében. Akkor volt, hogy két diáklány átfért rajta egymás mellett, és látni lehetett a szomszéd teremben zajló órát. Ha valamelyik órán unatkoztam, megfordultam, és szemjelzéseket adtam a szomszéd teremben lévő barátnőimnek, már akiket a lyukon át látni lehetett. A nyílást rögtön betömték, viszont ahogy végigmentem az emlékeimen, valóban úgy tűnt, a sarokterem volt az én osztályomé. Alacsony voltam, ezért a terem elülső felében ültem.

A szomszédos termet csak ebből a sarokteremből láthattam a lyukon át úgy, hogy hátranéztem az első padból.

– Emlékeztek... – kérdezte Óki – Kinuko konzervdobozára? – Milyen konzervdobozra? – kérdezte Noda.

– De hát tudjátok. Egy konzervdobozba tette édesapja és édesanyja csontjait, és minden nap elhozta az iskolába – mondta Óki. – Ó! – kiáltottam fel. Az a lány Kinuko volt? Akkor viszont Kinuko és én osztálytársak voltunk. Emlékszem arra a lányra, aki táskájában hordta az iskolába szülei csontjait. Egy vörösre égett, tető nélküli konzerves dobozba tette a csontokat. Hogy ne hulljanak ki, újságpapírral fedte be, amit piros fonállal rákötözött. Amikor a lány leült a helyére, kivette táskájából a tankönyveit. Aztán két kézzel, mintha magához ölelné, kiemelte a konzervdobozt, és kitette az asztal jobb szélére. Óra végén pedig két kézzel eltette a táska mélyére, és hazament. Először egyikünk sem tudta, mi van a konzerves dobozban. A lány sem akarta elmondani. Az atombomba-támadás után sok mindenről nem beszéltünk nyíltan, így még ha kíváncsiak voltunk is rá, senki nem akarta megkérdezni. A lány pedig nagyon gyengéden bánt a konzervdobozzal, így még inkább tartózkodtunk tőle, hogy rákérdezzünk.

Szépírásozórán történt. Egyik nap a leszerelése után hazatért fiatal kalligráfia-tanár észrevette az asztalon lévő konzervdobozt. Az asztal tele volt papírokkal, tuskeverő tálkával és tankönyvekkel.

– Mi az a konzervdoboz ott? Gyorsan tedd el a padba! – szólt rá a tanár a katedréről. A lány lesütötte szemét, bőszárú nadrágjának térdrésszébe rejtette a konzervdobozt, és sírni kezdett. A tanár megkérdezte, miért sír.

– Ezek apukám és anyukám csontjai – válaszolta. A kalligráfia-tanár kivette a lány kezéből a konzervdobozt. Letette a tanári asztal közepére. – Imádkozunk szülei lelki békéjéért! – mondta, és behunyta szemét. A hosszú néma csönd után visszavitte a konzervdobozt a lány asztalára, és így szólt: – Helyezd el otthon, és holnaptól ne hozd be az iskolába! A szüleid otthon várják, hogy hazamenj, úgyhogy így lesz a legjobb.

Az a lány tehát Kinuko volt. A konzervdobozügy lánykorom fájdalmas emlékeként maradt meg bennem, mintha fúróval ütötték volna lelkembe. Maga az eset sokkal mélyebb benyomást tett rám, mint a konzervdoboz tulajdonosának kiléte. A tanterem félhomályában felsejlett előttem a gyermek Kinuko alakja, amint leégett házuk romjai közt áll, és a fehér hamuból kiszedegeti apja és anyja csontjait. Vajon hol lehet most az a konzervdoboz?

Vajon Kinuko még most is abban a rozsdás fémdobozban tartja szülei csontjait magányos szobájának asztalán?

Kinuko tavaly sem említette a szüleit, amikor a K templomban találkoztunk. Sem múltbeli, sem mostani életéről nem mondott semmit. Akkortájt már biztosan fájt a háta az üvegszilánkok miatt.

Kinuko holnap befekszik a kórházba. Vajon hány harminc évvel ezelőtti üvegszilánk kerül elő hátából? És a napfényre kerülő fehér, nyálkás zsírgömbök vajon milyen fényt bocsátanak majd ki?